

ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТ

В изпълнение на Проект «Творчество във възход», реф №: 2007CB16IPO006 – 2011 – 2 – 85, финансиран по Втора покана по Програмата за трансгранично сътрудничество по ИПП България–Сърбия

Туристическият продукт, съгласно Закона за туризма в Република България, е съвкупността от туристически услуги, предлагани или предоставяни в един или няколко туристически обекта. Извън нормативната рамка, под туристически продукт традиционно се разбира съвкупността от стоки и услуги, които са резултат от дейността на туристически и други предприятия и организации – от една страна, и от друга – природните, исторически и културни дадености, създадени от труда на човека или от природата, и от които той се възползва. За да се разработи и да започне да функционира един туристически продукт е необходимо да се генерира идея за него, да се внедри и наложи на пазара и да се постигне насищане с него.

Производството на туристическия продукт изисква, както значителна предварителна подготовка (маркетингово проучване, кадрова обезпеченост, техноложична база), така и бързо внедряване в пазарната среда и запазване и доразвиване на придобитите позиции. Туристическият продукт, който се реализира между две държави и конкретно, както в проект „Творчество във възход“, между техни области и региони, изисква към предварителната подготовка и последващото внедряване на продукта на пазара, така и реално действащи партньорски отношения между държавите и регионите, както и между организациите-бенефициенти и бизнеса/неправителствения сектор/местните власти, с които те си взаимодействат. Това е сложен комплекс от планиране, реализация, партньорства, съвкупността от които ще генерира устойчив продукт за развитие на туризма и след приключването на проектните дейности.

Финансираният от Програмата за трансгранично сътрудничество по Инструмента за предприемаческа помощ България-Сърбия 2007-2013 г. проект „Творчество във възход“ ще осигури възможността, както за разработване, така и за внедряване и устойчиво във времето практическо прилагане, с възможност за разширяване и надграждане, на туристически продукт. Проектът ще създаде модел, въз основа на международни добри практики и методологии, да ценим богатото културно наследство и съвременния местен творчески потенциал и така да допринесем за ограничаване на изтичането на мозъци сред по-младите поколения в трансграничния регион (като цяло и в двете държави България и Сърбия) и за растежа и капацитета на целевите групи (местни власти и културни организации, в допълнение към младите хора), свързани с туристическа привлекателност.

Четири специфични цели на проект „Творчество във възход“ (1. Укрепване на институционални и културни структури за повишаване на привлекателността на региона чрез създаване на съвместен модел за сътрудничество фокусирани върху

творчеството и артистичните изяви като носители на развитие и на регионалното благополучие; 2. Развитие на икономиката на трансграничните зони региона в подкрепа на човешкия капитал, по-специално на младежта и студентите в разработването на своята креативност и млади творци в кариерата си; 3. Насърчаване на традиционна и съвременна културна и творческа индустрия като актив за трансграничния регион, и от гледна точка на туристическата атрактивност и устойчива икономика; 4. Чувствителност на институциите относно връзката между художественото изразяване и икономическото развитие на района, особено по отношение на заетостта и предприемачеството в творческия сектор и свързаните сектори като туризма) изцяло допринасят за успешното разработване и прилагане на туристически продукт.

Същевременно проект „Творчество във възход” отговаря на визията и стратегията на Програмата за трансгранично сътрудничество по Инструмента за предприемачествена помощ България-Сърбия 2007-2013 г. за засилване териториалното сближаване, конкурентоспособност и устойчиво развитие, чрез създаване на съвместен трансграничен модел за сътрудничество, за извличане положителна полза от културните и творчески ресурси на района, съгласно приоритетната ос 2 “Подобряване на капацитета за съвместно планиране, решаване на проблеми и развитие и ключов район”, точка 2.2 “Устойчиво развитие чрез ефективно използване на регионалните ресурси”. Реализирането на проектните дейности и подготовката и внедряването на туристически продукт ще гарантират устойчивост, което ще позволи да се формира уникален модел, който да се използва от други организации, както и да се търси надграждане на проекта и създадения в неговите рамки туристически продукт в рамките на Програмата за трансгранично сътрудничество България-Сърбия 2014-2020 г. Това надграждане на туристическия продукт, след окончателното му внедряване на пазара и успешна реализация, обикновено се налага, тъй като пазара не е константна величина, както и самия продукт, и те трябва да се доразвиват и осъвременяват непрекъснато.

Туристическият продукт по настоящия проект ще носи наименованието „Творчество във възход” (по името на проекта). Така от една страна ще популяризира устойчиво и трайно проекта и след неговото приключване, и от друга страна ще се създаде уникален модел на туристически продукт, защото залагането на творчеството като водещ акцент за засилване на туристическата привлекателност е по-рядко срещан подход. Основни цели на туристически продукт „Творчество във възход” ще са дефиниране на продукта в района София-Монтана-Ниш(Медияна)-Лесковац, предлагане на стратегия за неговото развитие и пазарна реализация. Целевите групи на продукта, са заложените в проекта, но с реализацията на дейностите за маркетинг и налагане на продукта, те ще обхванат и други общности: младежи, местни власти, образователни и културни институции, туристически агенции и туристически оператори, местни представители на туристическия бизнес, браншови организации в сферата на туризма, държавни институции.

С реализацията на туристически продукт „Творчество във възход” ще се постигне увеличаване интереса към туристическите ресурси в района София-Монтана-Ниш(Медияна)-Лесковац от български, сръбски и чуждестранни туристи с акцент върху нематериалната култура, повишаване атрактивността на самия район, ще се окаже благоприятно въздействие върху местната икономика, ще се способства

намаляването на безработицата основно сред по-младите хора и изитчането на мозъци зад граница (негативна тенденция и в България и Сърбия), ще се постигне по-равномерно разпределение на ползите от туризма, ще се увеличат приходите от туризъм в местната икономика, ще се промотират още по-активно България и Сърбия като интересни, атрактивни и богати на материални и нематериални културни ресурси държави.

Наличните ресурси на четирите общини в района София-Монтана-Ниш(Медияна)-Лесковац са основа за успешно внедряване на туристическия продукт „Творчество във възход”. И четирите общини разполагат с богато културно-историческо наследство, нематериалните изяви в тях са развити, дейността на младите хора е налице, но се нуждае от доразширяване в насока изтъкване на младежкото творчество като съществен акцент в туристическото предлагане. Съществуващите неравномерности в отделните общини (например София е столица, много по-голяма е, с повече прояви) не е недостатък, а предимство, защото ще позволи да се подберат онези прояви, които ще могат да се съчетаят с проявите в другите общини, същевременно ще се постигне единство в различията и инкорпориране на добрите практики, с оглед получаване на цялостен и завършен туристически продукт „Творчество във възход”. Наличните ресурси в четирите общини в района София-Монтана-Ниш(Медияна)-Лесковац са следните:

София – столица на Република България и най-голям град по брой население (1 249 665 души по данни от 31.12.2013 г.) и заемана площ в страната. Административен, политически, икономически и културен център. София е обявена за столица на България на 3 април 1879 година от Учредителното събрание по предложение на проф. Марин Дринов. Тя носи името на късноантичната катедрала „Света София“. Тъй като светата мъченица София е майка на Вяра, Надежда и Любов, празникът на четирите светици - 17 септември, е обявен за Ден на София. София е градът в България с най-много храмове (включително най-големият на Балканите – катедрален храм „Св. Александър Невски”), музеи, библиотеки, галерии, историята е буквално на всяка крачка от територията на столицата и това се дължи на богатото й минало. От неолита насам, през тракийската и римска Сердика, средновековният български Средец, османската и следосвобожденска София, в днешната българска столица непрекъснато се откриват нови археологически, исторически и културни находки и паметници. Същевременно в София има изключително богат културен живот, включително и с активност на младите хора (ученици и студенти), насърчаван от институции и организации, включително и Столичната библиотека (партньор по проекта), която работи с широк кръг млади хора - деца, ученици, студенти. Туризмът в София е силно развит. С реализирането на туристическия продукт „Творчество във възход” и дейностите на проекта като цяло, ще се окаже важна подкрепа на кандидатурата на София за европейска столица на културата през 2019 г.

Монтана – разположен в Северозападна България град, център на едноименната община и област. С население от 42 426 жители (по данни на НСИ към 31.12.2013 г), Монтана е един от неголемите български областни градове. Богат на културно-историческо наследство, идващо още от основаването на града от римляните (Монтанезиум), славянския период на Кутловица, следосвобожденския Фердинанд и социалистическия град Михайловград, днес в Монтана има римска вила, развалини на

римска и средновековна българска крепост, Исторически музей с Лапидариум. Културният облик на града се допълва от драматичен театър, градска художествена галерия, читалище. Празник на града е големият християнски празник Свети Дух. Работата с младите хора е доре развита, като в тази насока работят както местната власт, така и неправителствения сектор, включително и бенефициента по проект „Творчество във възход” – Сдружение „Младежки порив към бъдещето”.

Ниш - е град в Югоизточна Сърбия, административен център на Нишавски окръг, разположен на река Нишава. С население от 257 867 души, включително с придадените му крайградски общини през 2004 г. и най-голямата от тях Медияна, Ниш е един от големите сръбски градове. Той заема кръстопътно положение като шосеен и железопътен възел на Балканския полуостров. Предвид историческите си корени – назад във времето и това, че е бил част от средновековната българска държава и Османската империя, Кралство Сърбия и Югославия, Ниш разполага с богато културно-историческо наследство. Родно място на император Константин Велики и център на императорска резиденция, в Ниш са разположени и останките на римската крепост Медияна, с нейните крепостни стени, вили, мозайки, водопровод, терми (бани), житница, сакрални обекти и некропол. Свидетели на времето са останките на ранносредновековната крепост, Челе кула, издигната от османските власти от главите на въстаналите поборници, възрожденската архитектура от XIX век, църквата „Света Троица” – главен храм на Нишката епархия, „Кралския двор”, Бановината и др. Ниш е град богат на културни прояви, като за това спомагат многобройните институции и организации, като народната библиотека, народния театър, галерията, историческия архив и др. Празник на града е 11 януари – денят на освобождението на Ниш от османско владичество.

Медияна – е една от градските общини на сръбския град Ниш. Това е най-голямата градска община по брой население 88 010 души (по данни от преброяването през 2011 г.) и най-малка по територия. Същевременно Медияна е общината с водещите културно-исторически обекти в Ниш – римската крепост Медияна, Челе кула, Съборната църква на Ниш, народния театър, народния музей и др. В общината активно се работи с младите хора, участието ѝ като партньор по проект „Творчество във възход” е надграждане на тази политика.

Лесковац - е град в Югоизточна Сърбия, административен център на Ябланишки окръг и едноименната община. В общината има 144 селища (3 града и 141 села), като населението на самия град Лесковац е 68 449 души (по данни от 2002 г.). Лесковац има богато историческо минало, като мястото, където сега е разположен града, е обитавано от племето дардани, било е в пределите на средновековната българска държава, за пръв път се споменава като селище (село) при сръбските крал Милутин и цар Душан (XIV в.). По време на османското владичество градът е център на нахия Дубочица, с Берлинския договор от 1878 г. Лесковац влиза в пределите на Кралство Сърбия. 13-те текстилни фабрики от този период му носят названието Сръбския Манчестър. Освен с музея на текстилната индустрия, предвид пребиваването му в различни епохи и държави, Лесковац е известен и с археологическия обект „Хисар”, Царичин град, възрожденските къщи, интересните храмове и манастири, народния музей, паметниците и др. Градът има разнообразен културен живот, според местните жители - най-богат в цяла Сърбия – с множество прояви. Прочута е

ежегодната "Роштилиада" — празник на лесковашката скара, който се посещава от около 300 000 души всеки август, като фестивалът е съпроводен с изключително богатата културна програма. Един от водещите символи на община Лесковац е съборната църква „Света Троица“. Работата с малдите хора, включително и насърчаване на творческите и културните им търсения, се подпомага активно от партньора по проекта – Образователен център-Лесковац.

При посочените налични ресурси на четирите общини в района София-Монтана-Ниш(Медияна)-Лесковац, партньорите по проекта: Сдружение „Младежки порив в бъдещето” (Монтана, България), Столична библиотека (София, България), Община Медияна (Ниш, Сърбия) и Образователен център-Лесковац (Лесковац, Сърбия) трябва да се насочат към промотиране и налагане на основните си културни прояви, които да обединят в логическа връзка, за да намери трайно място в тях младежкото творчество. Същевременно туристическият продукт „Творчество във възход” ще изтъква и богатото културно-историческо наследство в четирите общини, защото така ще се съчетаят материална и нематериална култура и ще се постигнат по-добро туристическо предлагане и съответно по-големи икономически ползи. Продуктът „Творчество във възход” ще е първият трансграничен продукт между България и Сърбия, който ще се основава на посочените принципи и затова неговата допълняемост и надграждане във времето ще го дообогатяват и разширяват.

Туристическият продукт „Творчество във възход” ще е уникален и с това, че няма да е изграден върху конкретен фиксиран туристически маршрут, няма да е ограничен във времето, а ще е отворен към нови събития и прояви, целогодишен маршрут, в който акцент ще са културно-творческите изяви, които от своя страна ще съм мост към културно-историческия и природен туризъм. Съчетаването на изявите в отделните общини, региони и държави, ще е принцип на настоящия продукт.

Изборът на четирите общини (респективно на четирите партньора по проекта), да изградят на база на продукта един общ туристически район е обоснован от изключителната възможност тези общини да допълват взаимно ресурсите си и така да изработят и предложат уникални, иновативни и разнообразни предложения за туристите. При анализ на българския и сръбския туристически пазар, които са доста сходни, се стигна до извода, че най-ефективните маркетингови мерки за достигане както до директните потребители на туристически услуги, туроператорите и туристически агенции са съвременните технологии: социалните мрежи, специализирани туристически портали, портали за съдържание, създадено от потребителите (блогове и уикита). Така, без да се налагат отделни разходи, продуктът ще достигне до възможно най-широк кръг заинтересовани лица. Този подход ще активизира неимоверно и младите хора, които по естествен начин ще увеличават присъствието си в творческите изяви, защото именно младежите са най-големите потребители на съвременни технологии.

Така ще постави началото на единно виртуално управление на маркетинга на новосъздадения туристически район и продукт с най-широко участие на всички заинтересовани страни, включително и директните потребители на туристически услуги. Това ще гарантира цялостна завършеност на туристическия продукт и творчеството на младежите ще е в непрекъснат възход и положителна градация.

Туристическият продукт „Творчество във възход” ще се реализира при имплементирането на младежките творчески изяви (актьорски, музикални, танцувални, художествени, филмови и др.) в културните прояви на ежегодния, постоянен, но не константен, а непрекъснато допълняем туристически маршрут в района София-Монтана-Ниш(Медияна)-Лесковац:

31 декември, посрещане на Нова година, София – на централния площад „Княз Александър I” в последното десетилетие с голям празничен концерт се изпраща тържествено старата и се посреща новата година. Творчеството на младите хора може да се въплъти в участие в проявата (музика, танци), както и в изложби на открито. В дните преди новата година ученици могат да помогнат за украсата на сцената и площада. Участието на младежи от Сърбия в проявите ще спомогне за засилване на интереса, обогатяването на проявата с привнасянето на елементи от Сърбия, където гражданската нова година се отбелязва зрелищно.

8 януари, Ниш, Коледен концерт – организиран от местната Нишка православна епархия, концертът е чудесна възможност за промотиране на религиозен туризъм, основан на общата православна вяра на българския и сръбския народ, както и на възможността религиозните млади хора от двете страни на границата да покажат своето творческо виждане за вярата – чрез музика, слово и изображение.

13 януари, Ниш, парк „Медияна”; Лесковац – посрещане на Сръбската Нова година (православната Нова година по стар стил) – чудесна възможност за младежи – индивидуално или като групи да участват в пищните прояви, съпроводени с ефектни фойерверки.

14 февруари, Монтана - Шествие–концерт по повод традиционния празник Трифон Зарезан. Възможност за участие на младежки групи от Сърбия, празник демонстриращ богатството на фолклора в региона.

14 февруари, Лесковац – празнично отбелязване на празника на Св. Трифон, туристът има възможност да избере в Сърбия или България да посрещне празника, както и да ги сравни, като едната година посети на 14 февруари Монтана, на другата – Лесковац. Това сравнение ще е интересно особено за западния турист, за когото 14 февруари е денят на Свети Валентин и любовта.

Месец Февруари/Март, София – Национален конкурс за поезия «В полите на Витоша» - млади поети от Сърбия и съседни държави могат да гостуват на конкурса, както и евентуално да бъдат включени в него, защото една от специалните награди е за млади творци.

3 март, София – Тържествени прояви по случай годишнината от Освобождението на България от османско владичество, национален празник на Република България.

Възможност за включване на млади хора в различните прояви по повод националния празник.

Месец Март/Април/Май, Монтана - «Писани яйца, шарени» - традиционна Великденска изложба.

Месец Март-Юни, София – Европейски музикален фестивал (за ценителите на класиката) и Международен фестивал „София Джаз Пик” – прояви със световна известност.

Месец Март, Лесковац – Традиционен фестивал на китарата, в който участват ученици от основните и средни училища в Сърбия и чужбина, както и известни изпълнители на китара. Чудесна възможност за изява на младите хора и истинско «творчество във възход» за тях, защото се учат и се докосват до изкуството на виртуозите.

Месец Март/Ноември, София – Галерии на открито – чудесна възможност за младите български и сръбски творци да покажат своето изкуство на широката публика, както и на многобройните туристи в София.

Месец Март, София – Международен филмов фестивал «София Филм Фест» - един от най-престижните филмови фестивали в света (според списание „Варайъти”) – истински шанс за любителите на киното и културата, възможност за младите хора да се насладят на голямото кино.

Месец Март, София – Международен конкурс „Млади виртуози” – любителите на класиката от цял свят могат да се насладят на възможностите на младите дарования – участници в конкурса.

Месец Април, Ниш – Международен панаир на туризма и активния отдих – чудесна възможност за обмяна на опит, добри практики и промитиране на творчеството на младите хора.

Месец Април, София – Фестивал за съвременен тац и пърформанс „Антистатик”

Месец Май, София/Монтана – Нощ в музея, на празника на музеите всички музеи в България работят и през нощта, входът е свободен и традиционно се съпътства и с културна програма.

24 май, София/Монтана – Ден на българската просвета и култура и славянската писменост – единствената възможност за чуждия турист да види празничните шествия и прояви на най-българския духовен празник.

Месец Май, Монтана – Международен конкурс за детска рисунка “Тъпан бие, хоро се вие”

Месец Май, Ниш – Международна колония за арт фотография „Сичево”.

Месец Май, Монтана – Празници на духовите оркестри “Дико Илиев” – една от визитните картички на културната програма на Монтана – възможност за чуждестранните туристи да се насладят на богатите български фолклорни традиции.

Месец Юни, Лесковац – „Дум Друм Фест” – единствения на Балканите фестивал за барабани и ударни инструменти. Целта на фестивала е да насърчи младите хора, както чрез срещи, така и чрез демонстриране на умения.

Месец юни, София – Национален детски конкурс за детска приказка «Ще ти разкажа приказка за София» - при възможност за включване и на чуждестранни участници конкурса ще се популяризира и извън пределите на страната и така детското творчество ще спомага развитието на туризма.

Месец Юни, Лесковац – Балкански фестивал на младите карикатуристи – традиционна проява, провеждана от дълги години, която дава възможност на младите творци от балканските държави да се изявят, както и прави проявата, част от маршрута на туристическия продукт „Творчество във възход”.

Месец Юни, Монтана - Международен фолклорен фестивал – Монтана

Месец Юни/Юли, Лесковац – Лесковачко лято – традиционен мултимедиен фестивал на открито, състоящ се от три компонента – спотни прояви, детски изяви и арт-представления.

Месец Юли, София – Театрален фестивал на моноспектаклите «София Моно».

Месец Юли, Лесковац – Международен карнавал, съчетание между традициите и новостите в карнавалното изкуство. Заедно с кранавала се провежда и детски карнавал-маскенбал. Истинска атракция за млади и стари, радост за сетивата на туристите.

Месец Юли, София – Фестивал на открито «Опера в парка», организиран от Софийската опера и балет.

Месец Юли, Ниш – Международен фолклорен фестивал.

Месец Юли-Август, община Медияна, Ниш – «Медияна фест» - концертни програми във всички стилове - от опера, през поп и рок, до народна музика, както и много забава за децата.

Месец Август, Лесковац – Фестивал на месото, скарата и грила «Ротшилиада». Провежда се в последната седмица на месец август и се посещава от близо 300 000 души, предимно млади хора. Едно от най-големите туристически събития в Сърбия и най-големия от този тип фестивал в тази част на Европа. Съпроводен е с богата културна програма – концерти, модни ревюта, карнавали, конкурси. Истинска възможност за туристите да се насладят на вкусна храна и разнообразни културни прояви.

Месец Август, София – Фестивал «София Диша» - проява, посветена на опазването на околната среда, с участието на много млади хора.

Месец Август, Ниш – «Нишвил Джаз фестивал» - провежда се в Нишката крепост.

Месец Септември, София – Международен фестивал-биенале за уличен и куклен театър «Панаир на куклите» - проява с несъстезателен характер, чудесна възможност за младите творци, особено след като от 2010 г. насам се залага на кукленото изкуство, демонстрирано на открити пространства (градинки, паркове, площади).

17 септември, София – Ден на София. На празника на българската столица традиционно се организира издигането на знамето на Столична община, отслужва се тържествен водосвет и се връчват наградите за ярки постижения в областта на културата. Традиционно на този ден партньорът по проект „Творчество във възход” – Столична библиотека организира изложби или други културни прояви.

Месец Октомври, Община Медияна, Ниш – „Медияна Балкан рок фестивал” – проявата е музикален фестивал - конкурс за млади и по-малко известни рок банди. Победителят във фестивала печели голямата награда - студиен запис на албум.

Месец Октомври, Монтана – „Радичкови дни”, посветени на творчеството на най-големия познавач на българския северозапад Йордан Радичков.

Месец Октомври/Ноември, Ниш – „НИМУС” – класически музикален фестивал с международна известност, провеждащ се повече от три десетилетия.

1 ноември, Монтана - Факелно шествие и концерт по повод Деня на народните будители. Възможност за чуждестранните туристи да видят един от малкото български празници, в който има факелно шествие.

Месец Ноември, София – Международен музикален фестивал „Млади музикални дарования”. От 1994 г. насам, много млади творци в областта на класическата музика от цял свят са станали известни благодарение на участието си във фестивала.

Месец Ноември, Монтана - Празници на старата градска песен.

Месец Ноември, София – Международна филмова панорама „Киномания” – хитовото кино от цял свят, плюс специален раздел за детско кино.

Месец Ноември/Декември, Ниш – Нишки панаир на книгата и графиката.

Месец Декември, София – Софийски международен литературен фестивал – място, където си дават среща творци от цял свят.

Месец Декември, Монтана – Коледни мероприятия – концерт на мъжки хор, работилничка на Дядо Коледа, прояви в библиотеката.

Месец Декември, София – Традиционен концерт, посветен на Рождество Христово.

С осъществяването и практическото прилагане на концепцията за туристически продукт „Творчество във възход” ще бъдат постигнати следните резултати:

- Намаляване на сезонността на туристическото предлагане и изграждане на цялостен като време маршрут – от Нова година до Коледа и Нова година;
- Установяване и укрепване на силна брандова позиция на района на съществуващите пазари и разширяването ѝ до нови;
- Увеличена информираност на крайните потребители и туристическите агенции за ресурсите, потенциала и възможностите за туризъм в района София-Монтана-Ниш(Медияна)-Лесковац;
- Превръщане на района в „новооткрита” дестинация най-вече за младите хора, както и творците и хората на изкуството;
- Повишаване на ръста на туризма в района София-Монтана-Ниш(Медияна)-Лесковац по показатели като брой нощувки, заетост, продължителност на престоя. Особено елемент при туристически продукт „Творчество във възход” е увеличаването на броя на туристите извън активния сезон;
- Увеличаване на доходите от туризъм не само на специализираните туристически организации, но и на младежките организации, културните институти и местните власти;
- Увеличаване на престижа на района на София-Монтана-Ниш(Медияна)-Лесковац и като цяло на България и Сърбия като дестинации, предлагащи иновативен туристически продукт „Творчество във възход”;

Project “CROSS BORDER CREATIVITY ON THE RISE”
Number of project: 2007CB16IPO006 – 2011 – 2 – 85
financed by Bulgaria - Serbia IPA Cross-Border Programme
CCI Number 2007CB16IPO006

- Устойчивост на туристическия продукт „Творчество във възход” и след приключването на проектите дейности и финансирането от Програмата за трансгранично сътрудничество по Инструмента за предприсъединителна помощ България-Сърбия 2007-2013 г.